

AKADEMSKI GLAS

INFORMATIVNO STROKOVNI LIST

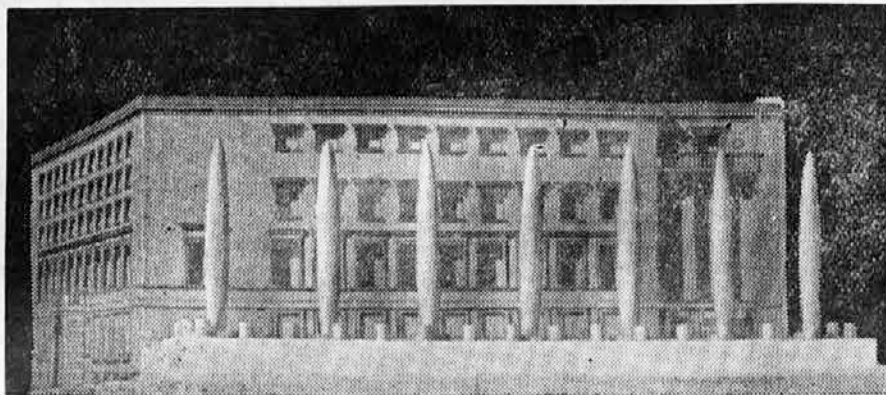
Izhaja vsak teden. — Mesečna naročnina za akademike 5 Din, za vse druge 6 Din. Za inozemstvo 10 Din. Rokopisi se ne vračajo. Uprava in uredništvo: Ljubljana, Grubarjevo nabrežje 16. — Ček. račun: Ljubljana štev. 16.465.

Dvainštirideset izjav

Pisatelj F. S. Finžgar:

Med svetovno vojno je stanoval pri meni rezervni major, vseučiliški profesor iz Berlina. Ko sem mu dokazoval, da je na svetu narod Slovencev, njemu seveda čisto neznan, in da ta narod zahteva od vlade samostojno kulturno življenje, je mož vstal in stopil k moji knjižnici: »Pokažite mi slovenske slovarje! — Pokažite mi slovenske slovnice! — Pokažite mi slovenske revije in leposlovna dela!« Ko je vse to videl, se je obrnil k meni in razsodil: »Narodu, ki ima vse to, nima nihče pravice kratiti samolastnega kulturnega življenja.« Jaz: »Ali imamo Slovenci potemtakem pravico do svoje univerze?« On: »Knjiga vam jo daje.«

Univerzo imamo. Tudi knjigo. Toda stanuje v barakah kot ubogi brezposelni. Iz žrtev porojena nam je dala pravico do univerze, za plačilo pa nima niti dostojne strehe.

Bodoča univerzitet, knjižnica v Ljubljani.

»Bomo li mogli narediti kamnov iz kupov prahu!«

Rektor dr. M. Slavič.

Minister Ivan Pucelj:

Od cele naše krvave in težke zgodovine so nam ostali edini spomeniki: naše z znojem in žrtvami oplemenjene gore in izbrzdana polja, znamenje jeklene volje in neomahljive vztrajnosti našega kmečkega rodu, — in naša knjiga, glasnik našega narodnega genija. Naša zgodovina je epopeja neizprosne borbe in sijajne zmage našega kmeta in naše knjige. Univerzitetna knjižnica v Ljubljani bodi hram naših skromnih, ali za napredek in zavest naroda silnih književnih spomenikov. Tu bo, med knjigami vseh narodov sveta, našla svoje častno mesto naša knjiga in misli preteklosti, vklesane v mrtve črke, bodo oživele v srcih novih pokolenj in se zlivale v nove, vse močnejše akorde neslučenih razodetij bodočnosti.

Zivo kot še nikoli doslej stoji pred nami vprašanje zidave univerzitetne knjižnice.

Novoletni številki obeh ljubljanskih dnevnikov »Jutra« in »Slovenca« sta prinesli kot slovenski kulturni program za leto 1934 izjave naših najvidnejših političnih, verskih, kulturnih in gospodarskih predstavnikov, ki so izzvenele v soglasno zahtevo po graditvi univerzitetne knjižnice v Ljubljani kot nujni in neodložljivi zadevi.

Izjave so pomembne v dveh ozirih:

1. so znova osvetlile vse nedostatke in hibe, ki jih ima študij na univerzi, ki ni zadostno opremljena in dograjena, radi česar tirja delo čezmerne napore ob manjših uspehih in

2. so izkazale vse možnosti kritja stroškov gradbe, ki jih moremo tako zbrane, kritično premotriti.

Zanimivo je, da so se na prvi problem osredotočili skoro vsi kulturni predstavniki, medtem ko so se z drugim bavili skoraj izključno politiki.

rdiniaog magoholkohalso umdgo lmdgddgd

I.

Profesorski zbor ljubljanske univerze ima proti profesorskemu zborom skoro vseh ostalih univerz sveta izjemno stališče: živi v večni obrambi univerze in tako skoro ne more priti do miru, ki je nujno potreben znanstvenemu delu. Nabolj tehtne izjave se dotikajo prav te najgloblje rane. Le ljubez in pa zavest velike edinstvene odgovornosti sta ona tvorna sila, ki vkljub vsemu doprinaša k ugodni notranji rasti univerze. Na zunaj pa se univerza ne razvija, čeprav je jasno, da so njeni ustanovitelji l. 1919. ustvarili zanjo le nujne začetne pogoje in predvidevali vso ostalo izgraditev v kasnejših letih. Univerza vstopa v svoje petnajsto leto, število slušateljev se je silno zvišalo, instituti in seminarji se niso razširili, pač pa so dotacije padle.

V teh morečih razmerah je dijaški pokret za zgradbo univerzitetne knjižnice načel vprašanje, ki je že dolgo viselo v zraku in s tem znova zganil plaz, ki je v zadnjih letih zastal. Tako so v novoletnih številkah zopet zbrani vsi kričeči dokazi težavnega stanja univerze, toda formulirani ostreje kot kdaj poprej. Menda edina evropska univerza brez osrednje knjižnice je sedaj prenehala še s sproti nakupovanjem najnujnejših knjig, zaostanki se z vsakim dnem večajo in v prihodnjih letih se bomo znašli daleč za sodobno Evropo. In če danes ni denarja, da bi se kupovali sproti, kje se bo našel, da se nadoknadijo zaostanki? Centralna knjižnica bi tudi v tem oziru marsikdaj odpomogla, ker bi se izognila vsakemu debatiranju in tako smotrenejše gospodarila z danimi sredstvi. Vanjo naj bi se prenesle tudi arhivalije, da bi bilo znanstveniku dostopno vse gradivo na enem mestu. Tudi za dijake bi imela knjižnica izreden pomen: v težkih študijskih razmerah je borba za izpite vse ostrejša in to na škodo splošne in srčne izobrazbe.

Ti in še mnogi argumenti govore iz izjav za potrebo takojšnje zidave knjižnice. Z vrsto člankov v časopisju in revijah je bilo javnosti predstavljeno obupno stanje v Drž. študijski knjižnici na Poljanski cesti — sedaj se jim je pridružil še oris stanja na univerzi. S spontano novoletno manifestacijo najvidnejših predstavnikov našega javnega življenja je dvomesečno propagandno delo Akademске akcije za univerzitetno knjižnico zaključeno: doseglo je svojo kulminacijo.

Odslej nam bo dragocen vsak donesek, ki bo pripomogel h konkretnemu vprašanju: kako doseči začetek gradnje?

*

Z zanimanjem gledamo, če bo skupna volja vodilnih političnih in najvišjih kulturnih predstavnikov mogla dovesti do

zgraditve institucije, za katero so si edini, da je nujna in neodložljiva.

II.

Manj jasno, kot zahteva po knjižnici je vprašanje, kje naj se dobi denar za zidavo. Marsikatero osvetlitev pa kažejo vprav novoletne izjave.

To vprašanje je bilo najbolj jasno v začetku, ko je akcija pričela s svojim delom: iz državnega proračuna! Kot vzor je bilo vzeto stanje iz l. 1930-31 in 1931-32, ko je bil v drž. proračun vnešen letni znesek Din 700.000.— kot anuiteta za odplačilo posojila, ki naj bi se najelo za zidavo zgradbe in približno v desetih letih odplačalo. — Kmalu pa se je začelo vprašanje komplicirati, ker so se od tedaj razmere v drž. upravi in z drž. financami izpremenile. — Razmišljalo se je o novih virih:

banovina; velike mestne občine; vse slovenske občine; javna zbirka, ki naj med Slovenci znova oživi predvojni idealizem; stavba naj bi se postavila na samostojno gospodarsko bazo in se sama vzdrževala; fideikomisi; kombinacija nekaterih izmed navedenih virov.

Kot je bilo že zgoraj omenjeno se tega vprašanja dotikajo v svojih izjavah največ naši politični predstavniki. Tako izražajo svoje upanje, da bo država krila stroške ali vsaj del stroškov: g. minister dr. Albert Kramer: »Nihče tu ne sme stati ob strani in prepričan sem, da bo tudi tokrat država storila vse, kar je v njeni moči, da se krasna zasnova čimprej uresniči!«; g. ban dr. Drago Marušič: »Prepričan sem, da bodo ne samo upravna oblastva, ampak tudi celokupna javnost po svojih močeh prispevali...«; g. senator Ivan Hribar: »...tako naj poklicani faktorji poskrbe, da dobi knjižnica naše almae matris Alexandrinae njenemu namenu in pomenu res dostojno shrambo...«; g. senator dr. Vlad. Ravni-

har: »...smatram, da je vseh in vsakega izmed nas dolžnost, da osredotočimo svoje napore v tem, da dobi univerza tako ponosnega imena, kakor je univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani svojo lastno, vzorno urejeno knjižnico«; **g. senator dr. Valentin Rožič:** »...zato se moramo postaviti na lastne noge, opreti se samo na svojo državo... Zato je in bo naloga narodnih predstavnikov, poslancev in senatorjev, pa tudi vseh podeželskih, trških in mestnih občin, kakor tudi drugih stanovskih korporacij in ustanov, da vsi enodušno po resolucijah in sklepkih prosijo in zahtevajo, da vlada čimprej to narodovo najsvetejšo in najvzvišenejšo željo izpolni — kljub mižernim časom. Treba je le nekaj let zaporedoma postaviti v drž. proračun primerne postavke za slovensko vseučiliško knjižnico v Ljubljani«; **g. župan dr. Dinko Puc:** »Ne dvomim, da bo vodila do uspeha (akcija univerzitetne mladine) — kljub krizi, ker enkrat bo že morala državna uprava storiti nekaj več za našo univerzo«. — Najjasnejše je formuliral zahtevo na državo akademikom zelo naklonjeni g. banski svetnik Evgen Lovšin: »Zato mora priti postavka

za stavbo vseučiliške knjižnice v Ljubljani že v proračunskem letu 1934—35 v državni proračun.«

Skoro vse te izjave pa se skladajo v tem, da računajo poleg državnega prispevka tudi na prispevek javnosti, dasi ni v njih povedano, na kak način naj bi se zbirali ti prispevki in v kakem razmerju. Konkreten predlog za to pa je iznesel g. pomočnik bana, dr. Otmar Pirkmajer: uzakonil naj bi se avtonomen sklad *almae matris Alexandrinae*, kamor naj bi se stekal ne samo denar, potreben za zidanje univ. knjižnice, ampak novih, zelo potrebnih stavb univerze sploh.

Zdi se, da so v zgornjih predlogih mišljeni tudi prispevki večjih **samoupravnih edinic, kot so banovina in večje mestne občine**, torej bi šlo za združitev več denarnih virov, kar je morda najkonkretnješe. Temelj pa bi moral biti prispevek države.

Presenetljivo je, da nobena izmed izjav ne govori o kritju stroškov iz dohodkov pri odpravi **fideikomisov** z edino izjemo g. dr. Pirkmajerja, ki pa je skeptičen: »Ne izključujem za ta namen davka na odpravo

fideikomisov, vendar nimam vere, da bi mogli po izvršeni agrarni reformi in po odčitvi veleposestniških gozdov priti po tej poti do zadovoljive rešitve finančne strani našega univerzitetnega problema.« Predlaga pa gospod podban ob tej priliki, naj bi se našel pri nas doma kak živi vir sredstev, ki bi bistveno pripomogel do potrebnega denarja.

Nabiralnih akcij, kot tudi zbiranja zgolj med narodom, ne predlaga nobena izmed izjav. Le sramotno bi bilo, če bi narod, ki alkoholu vsako leto žrtvuje milijarde, ne žrtvoval nekaj milijonov za svojo knjižnico.

*

Izmed vseh navedenih možnosti bo treba izbirati pri bodočem konkretnem delu. Trenoten položaj kaže še zelo nejasno sliko denarnih virov za univ. knjižnico. Akademski mladina je doslej gibala akcijo; nevarnost pa je, da bo ta prišla do točke, ko ji študent ne bo mogel pomoči dalje.

Toda danes je misel že tako razširjena, da bo le težko ostati zgolj pri želji in obljubi.

Troje misli

Vsaka akademska generacija je postavljena pred svoje, njej lastne naloge. Preko študija, znanstvenega in umetniškega udejstvovanja so še splošne naloge, ki jih prinaša fluktuacija življenja in so zato za vsako generacijo nove. Za vsak učinek so podani vzroki. Tudi sedanje stanje ni nastalo samo po sebi, ampak po prejšnjih slabih in dobrih dejanjih. Zato se da realna bodočnost ustvarjati le na sedanjih in prejšnjih dejstvih. In ravno spoznavanje sedanjega resničnega stanja in iskanje zdravih zaključkov iz tega daje mladini lastno, obdobjno poslanstvo. Veliki misleci-vidci prisluhnejo bodočnosti še prav posebno tenko in ustvarjajo iz tega nova dognanja, ki jih ne uresničijo dobe več generacij. A takih genijev je malo. Pa ne le ti so nosilci bodočnosti, tudi vsi ostali se ne moremo odtegniti splošnim družabnim dolžnostim. Kajti, vsak človek vrši hote ali nehote kulturno in socialno poslanstvo v narodu in državi. Akademik ga mora vršiti hote in zavestno. Ne le vršiti ga mora, pravec mu mora dajati, pa naj bo pozneje kjerkoli in karkoli.

Ena najvažnejših sodobnih nalog je gospodarsko-socialna. Ne le brezposelnost delavstva, ampak tudi inteligence jo narekuje, več, jo ukazuje. Brezposelnost je le najvidnejši klic, splošna pavperizacija, splošna beda, niti eksistenčnega minimuma dosegaajoče življenje ostalih 90% naroda ostro kaže na to polje.

Pred vojno je bil socialno-gospodarski študij bolj »šport« mlade inteligence ali le postranski študij nekaterih »prenapetežev«. To je razumljivo. Kader srednjega stanu je tvorila inteligenca, uradništvo, nameščenstvo, prosti poklici. Ti so živeli če ne ravno sijajno, pa vsaj udobno. K tej udobnosti je prišel še nimbus tradicije »zunanjega socialnega položaja«. Ta je vsaj na zunaj prikril resnične težkoče. Danes tega ni. Življenjska resničnost je otemnila, če ne že popolnoma zbrisala difference socialnega javnega položaja. Srednji stan, ki je bil toliko let nosilec in do gotove meje tudi regulator življenja, izginja. Vedno večje obubožanje med vsemi stanovi nastopa, pri nekaterih pa že ni več eksistenčne možnosti. Svobodna gospodarska konkurenca, evangelij liberalno-kapitalističnega gospodarstva, je postala kot v posmeh vsem

teorijam največja roparica svobode in absolutna gospodarsko-socialna diktatorica. Mednarodni kapital, združen v trustih, kartelih, koncernih itd. pa ne diktira življenjskih pogojev le milijonskim delavskim armadam, kar tako radi mislimo, ampak tudi vsem drugim stanovom, obrtnikom, kmetom in tudi inteligenci. Če primerjamo današnjo plačo profesorja-začetnika, ali polnokvalificiranega uradnika s predvojnimi delavskimi plačami v industrijskih državah, nam je to jasno. Moč proizvodnega kapitala pa ne sega samo na polje materialnega življenja, ampak prehaja tudi na duhovno polje (časopisni koncerni, vpliv gospodarskih institucij na kulturni razvoj itd.). Vsa človeška družba je postala v sebi povezana in med seboj odvisna celota. In le pod vidikom celotnosti je uspešno iskanje rešitve današnje krize. Ta kriza ni namreč običajna, v menjalno-kreditnem gospodarstvu fluktujoča kriza, ampak je kriza gospodarskega sistema, človeške družbe sploh. Živimo namreč v dobi največjega gospodarskega in tudi duhovnega preloma, kakršnega ne pomni zgodovina.

In kakor segajo duhovni počutki današnjega gospodarskega sistema prav tja v dobo renesanse, tako korenini bodoči gospodarski ustroj že v današnji dobi. Mi, ki danes živimo, moramo že postavljati zdrave, močne temelje novi družbi ne glede na to, kdaj se preobrat izvrši in dovrši. Po veliki povezanosti družbe, ki je nastala na gospodarskem in duhovnem polju po visoki razvojni stopnji zlasti tehnike, ni rešitve v rešitvi nekaterih, ne še v rešitvi enega naroda, ampak samo v celoti, pod vidikom skupnosti, za skupnost in radi nje. Kulturno, gospodarsko in socialno življenje ni mehanično, statično, ampak dinamično, organično, občestveno. V tem organskem življenju imamo kot družabna bitja svojo občestveno dolžnost, ki je nujna, dana po današnji vtelešeni in vladajoči, pa v nebo vpijoči krivici, narekovana po čutu pravice in ljubezni do samoohrambe in do obstoja in reda v družbi.

Narodnost. Slovenstvo: Ali je to sploh kako samosvoje, današnji mladini lastno in naloženo vprašanje? Je! Zato je, ker ga del naše inteligence razume napačno, nenaravno. Ne vedo, od kod so in kaj so. Ker tega ne vedo, jim tudi ni jasno, kaj naj postanejo. Niso še nič in po hitlerijanizmu in musolinizmu bi nekaj radi postali. Za

priprostega človeka je to tako enostavno, priprosto, naravno dejstvo, da o njem niti ne grunta več. Le tisti, ki zamenjuje pojma naroda in države, njuni nalogi in poslanstvu, išče nove rešitve tam, kjer je sploh ni. Država in narod si moreta biti blizu, navidez identična, a sta vendarle vsak zase samosvoja in zahtevata vsak svojo rešitev. Mi gledamo na vprašanje naravno in dajemo vsakemu tisto, kar mu gre, narodu in državi. V tem je po našem prepričanju podana rešitev i za slovenstvo i za državo. Na splošno več govoriti o tem vprašanju, je za gros akademske mladine res odveč.

Prav preradi nam očitajo materialistično usmerjenost. Pa je nasprotno res, da so ravno zadnje akademske generacije pokazale, kako močna je usmerjenost današnje mladine v duhovnost. Nasprotno bi mi z isto, če ne z večjo upravičenostjo to očitali drugim. Če pogledamo samo na odnos vere in politike, moramo ugotoviti, da nas je starejša generacija pustila v tem pogledu na razvalinah. Identificiranje vere in politike, vere in politične stranke je eden največjih grehov stare generacije. To je odraz silne materialistične miselnosti, pa naj so še tako govorili o idealizmu, to je nepravilno vrednotenje in zamenjevanje duhovnega in materialnega, kupčija za koristi zunanega na račun notranjega. Škodovali so pa obema in zraven še pozabili na druga tako pereča vprašanja in naloge.

Če kje, velja za nas tukaj: *sum cuique!*

Življenje samo nam narekuje delo. Ne zavračamo vsega, kar je bilo. A po svoje gledamo na preteklost, po svoje sodimo sedanost in po svoje si zamišljamo prihodnost. Prav iz tega izhodišča gledamo na socialno-gospodarska vprašanja celotnostno. To namreč ni in ne sme biti monopol in privilegij nekaterih (čeprav so morda na tem polju kaj naredili), ampak je zadeva vseh, ker vsi nosimo in homo morali, nositi vse pluse in minuse reševanja in rešitve bodoče družbe. Narodnost nam ni romantično fantaziranje ali šahovnica, ampak realno dejstvo, ki mora po naravnem in nravnem pravu obstojati in živeti. V religioznem oziru priznavamo svobodo posameznika, jo spoštujemo in vendar hočemo akademsko med seboj obravnavati tudi ta vprašanja in vsako stvar vrednotiti po njeni naravi sami brez primesi in zamenjavanja.

J. L.

Beseda ob novem letu

Zopet smo videli zdrsniti leto v preteklost. Doletela ga je usoda nepregledne vrste pred njim. Pasti je moralo, ker ga neizmerna vrsta prihajajočih potiska v daljavo — pozabljenje. Mimo nas drsi iz neskončnosti v neskončnost trak, na katerem pišemo zgodovino, ne da bi ga mogli le za hip ustaviti ali pospešiti. Brezpogojno moramo pisati nanj svoje bodoče priznanje ali sramoto. Ne majhna sramota bi bila tudi, ako je ne bi pisali, kadar smo poklicani. Objektivne sodbe ne smemo pričakovati v sodobni kritiki, zakaj zanjo je treba neke časovne razdalje.

Videli smo pogin, ki ga je izsililo novo rojstvo. Staro življenje mora poginiti, mora neizbežno pripraviti mesto mlademu, prilagojenemu razmeram. To je brezkompromisen zakon prirode. To je princip mrtvega in živega sveta, pa tudi duhovnega. Iz živetje in pogin so radikalna sredstva narava za proboj mladih klic.

Tako je naše pojmovanje, to je veliki nauk, iz katerega izhajamo in ki je naša apologija. Ali se varamo, ali smo na napačni poti? Če bi bili, se mora varati tudi narava in vsa njena fenomenalnost bi bila velika laž.

Toda ta apologija še ni vsa naša motivacija. Čutimo tudi neizbežen klic sedanjosti, »kategorične imperatve«, mimo katerih ne moremo in ne smemo. Nekoč sem bral globoko misel: »Kdor si po vesti ne odgovori na vsa vprašanja, ta človek ni pošten.« To je tudi naš klic današnjemu inteligenčnemu naraščanju, resen klic ob pogledu v bodočnost. Nešteto takih vprašanj je, ki posredno ali neposredno v živo zadevajo naš fizični in duhovni akademski korpus, našo slovensko bitnost od katerekoli strani že, naš mali narod, ki nas pošilja v ospredje zaupajoč nam tako svojo usodo. Ali se zavedamo svojega vzvišenega poslanstva ali smo pripravljeni nanj, pripravljene v prvi vrsti moralno?

Naša pažnja bo posvečena v bodočnosti tudi moralni kvalifikaciji našega akademika. Ne obtožujemo akademske generacije same, marveč nekatere današnje vodilne kroge, ki izrabljajoč vso krutost resnice: *primum vivere, dein philosophari*, s koščkom kruha zaslužujejo nepokvarjenega, mladega človeka ideji, ki mu je po svojem bistvu dostikrat tuja, ki naravnost žali njegova najsvetejša, iz naroda prinešena čustva. Ti krogi se pri vsem tem udajajo celo iluzijam, da je le njih delovanje nacionalno, čeprav narodu dejansko več škodijo kot koristijo.

Ta najtežja rana naše dobe ni stara. Rana pravimo, ker pojmujeemo akademsko svobodo kot naše najvišje dobro, ki je conditio sine qua non vsemu našemu stremljenju in delovanju. Zvezana je s propadanjem našega malega človeka in uradnika, ki ne moreta več z lastnimi sredstvi šolati sinove. Morala bi se začeti selekcija inteligenčnega naraščanja v korist plutokracije. Tako bi ostal znaten del prave inteligence za plugom in v tovarni, kar bi pomenilo degeneracijo intelektualnega stanu. Težko pa hvaležno nalogo vršijo v tem oziru razne menze in podporne ustanove, ki pa še zdaleč ne zadoščajo vsem potrebam našega časa.

Znani so nam mučni prizori iz dobe prošenj in sramotno kupčevanje s prepričanji. V nekem privatnem, še ne objavljenem pismu je zapisal Ivan Cankar: »Tako krasen pesnik, kot je bil Aškerc, pa kaj je naredila iz njega Ljubljana s svojo gnilo slovensko jaro gospodo!« Če bi danes še živel, bi morda ponovil svoje besede, le da bi mislil pri tem na ubogega slovenskega študenta.

To so težki grehi dela naše starejše vodilne generacije. Zakaj tako se vzgaja moralno propadla inteligenca, ki ji bo najvišji etični zakon lastna korist. Na odgovornih mestih, ki jih pozneje zavzamejo, širijo

moralno anarhijo, skratka so največji škodljivci socialne družbe.

Hočemo si pomagati sami. Vendar je upravičena naša prošnja vsej javnosti, ki je dobre volje, da nas v naših stremljenjih podpre, pokaže več razumevanja za naše zahteve in borbo. Saj se hočemo in moramo strniti v enotno fronto čuvarjev pravice našega naroda, saj hočemo, da dajejo naše vrste res neoporečne borbe za pravico in resnico.

Težko pot hodi današnji študent. Zato ni čudno, če včasih omaga ter se udaja škodljivemu fatalizmu. Posledica je pomanjkanje borbenosti, ki edina jamči idejam proboj in uveljavljenje. Popolnoma napačno je mnenje, češ, počakajmo boljših časov. Mi sami moramo postati sostvarilci boljše bodočnosti, ki — bodimo prepričani — ne bo prišla sama.

Pogled v novo leto nas ne straši. Pojdimo bodočnosti naproti odločni in pripravljene, le tako nam bo mogoče vršiti veliko poslanstvo naroda, iz katerega prihajamo in v katerega se bomo zopet vrnili. —č.

Vse naročnike zamudnike opozarjamo, da takoj plačajo zaostalo naročnino!

Akademska akcija za univerzitetno knjižnico je izdala okusne fotografije-razglednice Plečnikovega modela univerzitetne knjižnice. So po 2 dinarja in se dobe pri vratarju na univerzi. Poslužujte se jih pri svoji korespondenci!

Akademski pevski zbor opozarja vse člane, da se začno redne pevske vaje takoj po počitnicah, in sicer je prva tenorska vaja že 10. januarja. Vsi pevci naj se vaj brezpogojno v redu udeležujejo. Brezobzirno se bo namreč izvajal sklep odbora, da se pevec, ki trikrat neopravičeno izostane od vaje, črta.

Univ. prof. dr. Alfred Šerko:

Izpoved ruskega anarhista

XII.

Povsod je bila sedaj revolucija mogočno v toku. Vseповsod smo razvijali vročično dejavnost. — Najprej še nismo imeli velikega vpliva, pa naši emisarji so posegali povsod krepko vmes, da bi napravili iz političnega gibanja socialno ali vsaj ekonomično.

V te namene smo si preskrbeli v Varšavi skrivno tiskarno, s katero smo izdelovali potrebne letake. Te je pisal neki študent, z enim v svoji stroki. Nihče ni znal kakor on apelirati na instinkte mase. Sila njegovega štila je bila neprekosljiva. On je povzel dejstva, jih razsvetlil s primerne strani in napravil svoje zaključke, ki so v svoji enostavnosti, zgrabljivi logiki naravnost presenetili. Potem je to uporabil, da je raznetil fanatizem, je opozarjal koliko žrtev je bilo tu in tam ravno za to idejo, kako so za njo umirali tu ali tam na barikadah in rajše segnili v ječi, kakor da bi popuščali v svojih zahtevah. Na ta način je našel vedno pristašev v množici.

Zelo učinkovito je bilo tudi spominjati ljudi na vse one malenkostne šikane, katerim je bil vsak od njih izpostavljen s strani tovarnarjev in predstojnikov, jih opozarjati na okolnost, da se njih, ki vse proizvajajo, ne smatra niti za ljudi, kaj še za enakopravne. — To je še najprej spravilo proletarce v besnost in v nekaterih krajih, tako v Lagonsku, Tiflisu in Baku nam je uspelo speljati gibanje na ekonomično polje. Bila je velika prednost, da smo imeli vseповsod zve-

ze in da smo bili tako obveščeni, če se je kje začelo gibati, tako da se je hitro kdo od nas podal tja.

V Tiflisu stvari niso šle po moji volji; ljudje so bili vse preveč praktični. Niso začeli s stavko, niti z demoliranjem, tudi se niso hoteli boriti proti vojaštvu. — Ne. — Dejali so enostavno: tolikšno plačo hočemo, potem bomo delali samo še toliko časa, nobena stvar se ne sme podražiti. — Kdor se nam ne bo uklonil, bo ustreljen. — Vsi prebivalci so se udali. — V kratkem so bile seveda vse pridobitve zopet izgubljene...

Več veselja sem imel v Baku. Tu so stavili petrolejski vrtači svoje zahteve in ko jim v dveh dneh ni bilo ugodeno, so zažgali 140 stolpov. — Nato so podjetniki na mojo največjo jezo, pristali na vse, kar se je od njih zahtevalo. Tako neznansko sem se bil že veselil, da se v kratkem uresniči moj življenjski ideal. — No pa — prej ko sem se nadejal, se mi je nudila taka prilika.

Ze dolgo je bilo versko in plemensko sovražstvo med Armenci in Tatarji priklopelo do viška. V celi Kavkaziji je vrelo kakor v čarovniškem kotlu. Seveda sem ostal v Baku, v pričakovanju tega, kar bo prišlo. Celokupno prebivalstvo je bilo do skrajnosti vznemirjeno; mučna negotovost je visela v zraku: se bo ples že vendar začel ali ne? — Čutil sem, da je treba sprožiti samo zrnice in lava bo zagrmela. — Nepopisno vznurjenje me je objelo; duševna napetost je bila neznošna. — Od minute do minute se je stopnjevala v meni strahovita tesnoba pred neznanim in vendar je telo peklensko poželenje v meni: da bi se zdaj, v tem trenutku sprožilo, da bi

bilo končno mojemu živce razkrajajočemu pričakovanju zadoščeno.

In prišla mi je demonska ideja: Treba je raztrositi samo primernih vesti in vihar bo zavihral.

Notranje sem trepetal pred strahotnimi posledicami in vendar me je neka neodoljiva sila gnala, da bi pritisnil na kontakt in sklenil tok, ki bo povzročil eksplozijo — Saj je le neke vrste dobrohotna pomoč — je nekaj šepetalo v meni. — »Priti mora na vsak način! Čim prej nas zajame vihar, tem bolje!«

Tako so se me polastila nasprotujoča si čustva in me spravila ob vso razsodnost. Kakor žogo so me metala trenutna čustva med mojima obema naravama, v katerih se je odražal moj masohizmus. Ena sama beseda od tretje strani bi bila povzročila tako sugestijo v meni, da bi slepo storil vse, kar bi se zahtevalo od mene...

Moje razpoloženje je bilo razpoloženje onih ljudi, o katerih pravi Blanqui: V Parizu je vedno 50.000 ljudi, ki so pripravljene na en migljaj preleteti za karsibodi kri, — enako za svobodo kakor za reakcijo — bi bil moral pristaviti.

To prekucuško nastrojenje, ki mi je bilo tako dolgo psihološka uganka, sem mogel proučevati sedaj na lastni osebi kot posledico stopnjevanja masohistične konstitucije. — Pod tem polutanskim duševnim stanjem ni bilo nič ko ljubezen do človeštva. — Vsakdanje človeštvo nam ne nudi nobenih senzacij. — Ljubiti moremo samo ono, kar nam nudi kaj izrednega. — Za to čutimo potrebo in težnjo videti človeštvo v stiski in bedi.

Prerokovanja za leto 1934

Naš urednik je za novo leto obiskal slovečega jasnovidca in preroka, čigar ime mora žal ostati tajno (po njegovi želji, češ, da se hoče radi skromnosti na vsak način odtegniti velikanski slavi, ki jo bo doživel na Silvestrovo leta 1934. Svet bo tedaj videl, da so se njegova preročanja še vse preveč temeljito uresničila). Tole je mož napovedal:

Leto 1934 bo spet zelo razočaralo vse optimiste, ki jih je — žalibog oziroma hvalebogu — čedalje manj. Prišlo bo pa tako daleč, da bodo še ti zginili, pri čemer bo

Takole je naš karikist videl sloviti brucovski krst v »Unionu«.

imelo letošnje leto precej zaslug. Vsekakor pa ne bodo razočarani pesimisti.

Leto 1934 bo petnajsto leto obstoja ljubljanske univerze. Letos še ne bo izravnana s tlom, kakor je to pred letom dni zaželel neki njen iskren prijatelj. Za 15letnico bodo poskušali ugotoviti, če je na univerzi še kakšno zvesto srce, ki šteje semestre že ves čas njenega obstoja. Če bodo koga našli, ga bodo kraljevsko nagradili za njegovo zvestobo. Akademski pevski zbor mu bo zapel pododknico, njegovo ime pa bodo vklešali v posebno ploščo v avli.

Za pravnozgodovinski državni izpit se bo letos v vseh treh rokih prijavilo rekordno število kandidatov. Tudi padlo jih bo rekordno število. To pa ne bo niti malo motilo abiturientov, ki bodo v jeseni v podvojenem številu naskočili jus.

Slovenski študent se bistveno v l. 1934 ne bo spremenil. Utegne se mu zgoditi edino le, da postane še večji revež. Pač pa bo silno agilno akademsko društveno življenje. Po kulturnih društvih bo skovanih veliko število programov, začasnih ter več ali manj stalnih, in izdanih precej manifestov, v katerih se bo kar kresalo od blestečih ideologij in najrazličnejših -izmov. Tudi socialnih, nacionalnih, kulturnih in drugih ciklusov ne bo manjkalo. Sploh bo mnogo govoričenja in se ne bo v nobenem društvu izkazala potreba, začeti z govorniškim tečajem.

Če bo letošnja zima dolga, bo v univerzitetnih kletah zmanjkalo premoga. Nastala bo nevarnost mrazovne stavke, katero bo pa pravočasno preprečil jug, ki bo prinesel v deželo pomlad.

»Še mnogo drugih važnih dogodkov se bo zgodilo v letu 1934, pa nočem delati

v naprej prevelikih iluzij in razočaranj,« je zaključil svoje pripovedovanje jasnovidec.

Na rednem občnem zboru A. A. K. »Njive« z dne 15. dec. 1933 je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Črnica Avgust, tehn.; podpredsednik: Žorga Marcel, tehn.; tajnik I.: Čačinovič Rudolf, jur.; tajnik II.: Tivadar Jože, phil.; blagajnik Peterin Stanko, jur.; knjižničar: Bratko Ivan, jur.; gospodar: Švegel Rudi, tehn.; odbornik: Vončina Anton, tehn.; revizor I.: Hartner Drago, tehn.; revizor II.: Gornik Ignac, tehn.

Beka vodi,
Beka je naše in
Beka naj bo tudi
Sportna trgovina Vaše geslo!

Kolb & Predalič
Ljubljana, Šelenburgova 2

da bi ga tem bolj vroče ljubili, ljubili za to, ker nam povzroča njegova beda strahotno bol.

Da za dnem sem taval okrog in bojeval sam s seboj nepopisne duševne boje. — Čutil sem, da ni izhoda kakor povzročiti katastrofo, ali izvršiti samoumor. Še delj čakati je šlo preko mojih moči. Slučaj je imel odločiti.

Neko zasanjano stanje je zajelo moj organizem. Nisem več vedel prav: ali je vse skupaj resnica ali zgolj sen?! Da, celo o svoji eksistenci sem dvomil! — V nobenem trenutku nisem prav vedel kje sem, kako sem se tu znašel, kaj sem poprej počel, niti zakaj prav za prav — sem. — Spominjam se samo še, da sem nenadoma promenal po ulici s povsem mi neznanim gospodom zatopljen ž njim v globok pogovor. — Šlo je za vprašanje: kaj bo prišlo? — Oba sva bila pritanjena, prežeča. Kakor da bi vsak od naju imel občutek: »Sprevedal me bo, ne smem se izdati! — Mogoče se mi posreči izvleči kaj iz njega!« — Tako sva se razgovarjala skrajno previdno o onem, kar je bilo v duši drugega.

Mimoidoči so zijali v naju, bržkone sva bila postala nekoliko preglasna. Zdelo se mi je, kakor da hodi nekdo za nama in prisluškuje. Obstala sva, da bi šel mimo. Bil je drzen dečko v pobalinskih letih. Obstal je — roke v hlačnih žepih — par korakov vstran in z zanimanjem poslušal naš razgovor. Moj spremljevalec je kakor jaz prišel v zadrego, oba sva začela jecati. V hipu se je nabrala gruča radovednih krog naju, v nadi, da bodo slišali kaj

interesantnega. Midva pa sva bila vedno bolj zmedena, meni se je vrtelo v glavi in začel sem zopet nekaj pripovedovati. Bil je bržkone zgolj nesmisel, zakaj moj spremljevalec je strmel pol začuden pol preplašen v me, nekaj ljudi v bližini se je pa začelo hahljati. To me je še bolj zmedlo in začela se me je pollaščati jeza. Nenadoma sem zavpil nadenj: »Strahovita nesreča bo posledica tega. — Odsekali so Tatarjem noge in roke, zdaj bodo ti masakrirali celo mesto!« — Vse je začelo križem govoriti: »Noge in roke odbili...« Kontakt je bil pritisnjen.

Ne vem kako sem prišel domov. — Gospodinja mi je zasušljala novico: »Tatari bodo zažgali mesto in vse Armence umorili, nekaterim od njih so odsekali noge in roke, odrezali nos, izvrtali oči, vlili vrelega olja v ušesa...! Vse beži ali gradi barikade!«

XIII.

Začetka žaloigre nisem videl, zakaj takoj, ko sem prišel domov, sem zapadel 50-urnemu, smrti podobnemu spanju. Nobeno telo bi se — po takem duševnem viharju — ne moglo vzdržati pokonci. — Ko sem se zbudil, sem bil tako slab, da sem le s težavo napravil nekaj korakov, celo telo se mi je neprestano treslo. — Nisem imel absolutno nobene druge potrebe kakor po miru. — Ko sem nekaj zavžil, sem zopet zaspal — do prihodnjega dne.

Zdaj sem se čutil zopet precej okrepanega, dasi so se mi roke in noge še zelo tresle. Moja gospodinja, — že od davna

tu naseljena Nemka — mi je povedala o grozodejstvih Tatarjev. Ko sem prišel ven, je bilo mesto kakor izumrlo. Po cestah so ležali še vedno strašno razmesarjeni mrliči, trgovine so bile zaprte, tu pa tam kaka hiša razdejana. Kakor sem čul, so Tatarji v Tiflisu še vse hujše divjali. — Tukaj v Baku so bili zažgali Armencev potrolejske vrelce, od teh so se vneli še vsi drugi, tako da je bila vsa petrolejska industrija uničena, desetisoči pa brez dela.

Pa vse to ni napravilo na me nobenega vtisa, polastila se me je bila strašna ohlapnost in apatija, — nisem čutil ne bolesti, ne ugodja, ne sočutja. Bila je reakcija za prejšnjo prenapetost živčevja.

Ni me strpelo več tukaj in sklenil sem odpotovati v Kiew in se pozneje vrniti v Varšavo ali Lódz.

XIV.

Po kratkem pomudku v Rostovu ob Donu sem prispel v Kiew, sprejet od naše skupine z velikim veseljem. Mislili so bili že, da sem prišel pri klanju ob življenje. Naše uspehe v Tiflisu in Baku, na gospodarskem polju, po ekonomskem terorju, so pri vsaki priliki izkoriščali, obžalovali so le, da so plemenski boji vse zopet porušili.

V moji odsotnosti se je bilo tu povsod vse zelo izpremenilo. V Odesi, Kievu, Varšavi, Lódzu, v Bialystoku so bili izvršili uspešne »ekspropriacije«. Ta nova taktika ni imela samo skoraj brez izjeme »prodornega« uspeha, ampak nam je pridobila tudi simpatije onih, ki niso jemali našega vpliva na revolucijo preveč resno. (Dalje.)